

ARCHA CHUTÍ IDE DO ŠKOLY

Hrdinovia
medzi nami

PRÍBEH

KAPITOLA 1

Hrdinovia medzi nami

Bolo slnečné ráno v prekrásnom údolí Archy, kde bystriny zurčali lúkami obsypanými kvetmi tisícich tvarov a farieb. Každý kvet bol iný, rovnako ako plody, rastúce na stromoch. V lesoch sa ozýval dupot zvierat, ktoré sa stále chceli zabávať, a pozornému uchu neunikli ani štebotajúce vtáky v korunách stromov, naháňajúce sa z konára na konár.

To údolie bolo magické, lebo v ňom žil nespočet rôznych rastlinných a živočíšnych druhov. Muži, ženy, starí rodičia i deti tu žili šťastne a riadili sa rytmom života a ročných období.

Deti z údolia sa každý deň po škole rozbehli hrať na veľkú lúku, ešte predtým si však posadali pod vysoký dub pri dome Matky Slimáčice, aby si v tieni trochu odpočinuli od popoludňajšej horúčavy.

Matka Slimáčica bola najmúdrejšia v údolí, žoviálna, zhovorčivá duša, ktorej vek nik nepoznal. Počas tých popoludní sa deti hrali, kto najlepšie napodobní lesné zvieratá alebo vymyslí najkrajšiu veršovanku. Najviac ich však nadchýnali príbehy o hrdinoch a hrdinkách!

Matka Slimáčica sa rada zapájala do ich hier a deti, túžiace odhaliť jej tajomstvá, ju často žiadali, aby im porozprávala niektorý z príbehov, ktorých poznala neúrekom. Vtedy si vždy ťažko vzdychla a medzi deťmi sa rozhostilo ticho. Potom prehovorila svojím pokojným, láskavým hlasom.

Tento raz však zavládlo ticho, keď sa Mário, malé chlapča s nebeskými očami, spýtal na niečo, čo sa dovtedy nik neodvážil vysloviť.

„Matka Slimáčica, koľko máš rokov, že vieš všetky tieto veci?“ spýtal sa placho.

„Ty môj malý huncút, vari nevieš, že pýtať sa ženy na vek sa nepatrí?“ odpovedala mu Matka Slimáčica.

Mário sa zapýril a pokúsil sa zamrmlať niečo na ospravedlnenie. Všetky deti sa rozosmiali, Mário sa však pýtal ďalej.

„Ja len, že keď si už tak dlho na svete, napadlo mi... V твоjich časoch už bola škola?“

„Samozrejme, že bola. Čo je to za otázku! A veľmi rada som do nej chodila!“

„Ja tam až tak rád nechodím! Spolužiaci si zo mňa robia žarty, lebo pán učiteľ vraví, že mám večne hlavu v oblakoch.“

„Tak mi povedz, Mário, kam ti myseľ ulieta, keď nepočúvaš výklad učiteľa?“

„Do sveta hrdinov!“

„Skutočne? Tak to by si mal byť rád, pretože keď si vypočuješ príbeh, ktorý sa ti chystám porozprávať, tvoji hrdinovia sa ti už nebudú zdať tak ďaleko!“

„Stalo sa to, keď som mala asi toľko rokov ako ty. Nás, Slimákov, vtedy nikto nepočúval. V tých časoch sa nám všetci vysmievali, pretože sme boli príliš pomalí. Keď som bola malá, cesta do školy bola vždy veľké dobrodružstvo! Ráno som musela skoro vstať, aby som sa svojím slimačím tempom dostala do školy načas. A všetci spolužiaci si ma za to doberali. A keď sme sa poobede išli hrať na lúku, ja som tam, samozrejme, vždy dorazila ako posledná! Vďaka svojmu pomalému kroku som si však všimla veci, ktoré ostatní, večne uponáhľaní spolužiaci nevideli. Tak som sa časom veľa naučila.“

„Ani na Veľkom zhromaždení, kde sa stretávali všetci obyvatelia údolia, aby sa radili, nás, Slimákov, nikto nepočúval! Len si to predstavte, kým sa nám tam podarilo doraziť, bolo už vždy o všetkom rozhodnuté!“

„Dlho sa prijímali nerozumné rozhodnutia. Tí najsilnejší vždy hrubo prekričali ostatných a presadili si vlastné záujmy nad všeobecným dobrom. V starodávnych sadoch kľúčovali stromy, len aby uvoľnili miesto poliam, na ktoré potom vysádzali iba jednu plodinu. ‚Uvidíte, že to bude omnoho krajšie,‘ hovorili. Nová úroda, vždy celkom rovnaká, vytiahla z pôdy vlhkosť a všetka pôda nakoniec vyschla. ‚Žiadny strach,‘ povedali, ‚máme riešenie!‘ A postriekali celé údolie záhadným sivým práškom. ‚To pomôže pôde,‘ povedali.

„Čoskoro sa však začali diať čudné veci. Jedného dňa ochoreli stromy a krátko nato voda v rieke zmútnela a všetko naokolo stmavlo. Uvedomili sme si, že v celom údolí sa deje čosi príšerné.“

„Dni Veľkej sivoty!“ zvolal Mário.

„Presne tak, Mário, bolo to hrôzostrašné obdobie pre nás všetkých. Z Údolia Archy sa vytratili všetky farby, vystrašené zvieratá utekali preč, zem prestala dávať úrodu a ľudia sa začali báť, že budú musieť opustiť svoje domovy. Zahalila nás obrovská sivá škvrna. Na Veľkom zhromaždení obyvatelia údolia stále častejšie hovorili o možnom odchode, až bolo jedného dňa rozhodnuté: ‚VŠETCI OBYVATELIA MUSIA OPUSTIŤ ÚDOLIE.‘

„Vtedy som sa zoznámila s Anitou a Ettorem, súrodencami, ktorí neskonale milovali naše lesy, kde sa každý deň dlhé hodiny hrávali. Stretli sme sa na veľkej lúke pri starom dube, s ktorým sa prišli rozlúčiť. Anita tíško vzlykala. ‚Ettore, to nie je správne. Ja nechcem odísť. Čo bude teraz s naším údolím?‘

„Nebud’ hlúpa, Anita. Dospelí rozhodli; tak musíme odísť. Údolie umiera.‘ Vtedy si ma všimli. Anita ma pozdravila ako prvá. ‚Ahoj, Slimáčica, čo tu ešte robíš? Čaká ťa dlhá cesta, musíš sa ponáhľať.‘ Odvetila som jej, že my, slimáky, nikam nejdeme. ‚Nikdy toto údolie neopustíme. Patrí nám a my patríme doň. Vydržíme tu až do samého konca.‘ ‚Ste veľmi statoční!‘ povedal Ettore.

„Všetko je stratené,“ vzdychla si Anita skormútena.

„Nič nie je stratené, kým máme nádej,“ povzbudila som ju.

„Hovoríš múdro, Slimáčica. Škoda len, že tak neuvažujú aj dospelí. Možno je to tak, že keď dospejeme, stratíme schopnosť pozerat’ sa okolo seba zvedavými očami,“ povedala Anita.

„Keď dospejeme, stratíme schopnosť pozerat’ sa okolo seba zvedavými očami? Keď som počula Anitine slová, pochopila som, že ak spojíme sily, možno sa nám podarí niečo napraviť. A nebola som sama. Pozreli sme sa na seba a v tej chvíli sa tváričky detí rozžiarili. Jedným dychom sa ma spýtali: ‚Vieš o niečom, čo by sme mohli urobiť?‘

O niečom som vedela.“

KAPITOLA 2

Dni Veľkej sivoty

„Rozhodli sme vzdorovať Veľkej sivote tak, že navrátíme Matke Zemi všetko to, vďaka čomu bolo Údolie archy plné farieb, tvarov a rozmanitosti!

„Ak sme však chceli bojovať s Veľkou sivotou, museli sme sa vydať do časti údolia, ktorú najviac zasiahla. Do Čierneho lesa, kam sa nik neodvážil vstúpiť. Všetky topole boli ako jeden, rástli tesne vedľa seba, v presne rovnakých vzdialenostiach. Z lesa zmizli všetky orientačné body. Nikde žiadny trs trávy, žiadny strom s čo len náznakom farby. Všetko bolo sivé.

„Dlhé hodiny sme kráčali v temnote a už sme sa takmer vzdali, keď sme zrazu prišli na malú čistinku uprostred hustého lesa. Kedysi tam isto bol potôčik, v ktorom zurčala životodarná voda, teraz tam len kde-tu odkvapla kvapka. KVAP... KVAP... KVAP.

„Stáli sme tam s otvorenými ústami a hľadeli na ten výjav, až kým sme nezačuli hlas.

„Hej, vy tam! Na čo tak zízate?“

„Kto je to?“ spýtala sa Anita a nespelo sa rozhladla okolo seba.

„Tu som! Tu dole! Podďte bližšie.“

„Vidíte to, čo ja? Naozaj sa s nami rozpráva kameň alebo už mám vidiny z únavy?“ zvolal popletený Ettore.

„Tuším sme tu dvaja, čo majú vidiny,“ pridala sa Anita.

„Čo za vidiny? O čom to hovoríte, decká? Hovoríte so svojou priateľkou slizničkou alebo so mnou? Všetci sme súčasťou prírody. Čo má znamenať táto diskriminácia?“ povedal kameň.

„Nie som sliznička. Som slimáčica,“ prudko som sa ohradila.

„V tom prípade ja nie som kameň, ale kus veľmi starej a vzácnej prehistorickej skaly. Ale ak s tým máte problém, neprekáža mi to. Mal som pocit, že potrebujete pomoc, ale ak nie, budem zase kameňom, ak ma tak chcete volať.“

Ten „kus veľmi starej a vzácnej prehistorickej skaly“ sa mi veľmi nepozdával, Ettore bol však, našťastie, o čosi zhovievavejší.

„Nie, počkaj! Prepáč nám to, nevedeli sme!“

„Nuž, my, KA-ME-NE zas toho vieme veľa. Dovoľte, aby som vám povedal, že sme tu boli oveľa skôr ako vaši starí rodičia a praprarodičia vašich prastarých rodičov a prapraprarodičia praprarodičov vašich prastarých rodičov...“ Zdalo sa, že kameň tak bude pokračovať donekonečna.

„Prepáčte, pán Prehistorická skala, keďže toho tak veľa viete, mohli by ste nám povedať, kam sa podela všetka tá pramenistá voda?“ opatrne ho prerušila Anita.

„Musíte byť trpezliví, moji milí. Práve som vám o tom chcel povedať.“

„Máš pravdu, ale máme trochu naponáhlo!“

„Ach, vy, mladí sa večne niekam ponáhľate! Dám vám jednu radu. Príroda na všetko potrebuje svoj čas. Ak jej ho doprajete, pomôže vám.“ Ako to povedal, ponoril sa kameň opäť do svojho večného spánku. Neostávalo nám nič iné, len čakať.

„Prešlo veľa minút, možno aj celá hodina, keď sa v húštine pred nami náhle niečo zmenilo.

„Pozrite sa!“ nahlas som zvolala.

„Čo? Kde?“

„Na kameni je niečo napísané. Poďme bližšie a prečítajme si to!“

„Ale je to v jazyku, ktorému nerozumieme,“ vzdychla Anita.

„Žiadne strachy, Anita, nie sme predsa sami! Hej, deti! Áno, vy! Hovorím s vami! Čo tam tak sedíte? Nepomôžete nám?“

ŠKATULA:

Pre učiteľa: pomôžte deťom objaviť „čarovné slovo“.

Tým slovom je ŽIVOTNÉ PROSTREDIE.

Napíšte na tabuľu niekoľko písmen a požiadajte deti, aby doplnili chýbajúce písmená.

Napríklad:

Ž _ _ O T _ _ P _ O S _ R _ _ _ E

„Doplnili sme chýbajúce písmená a zo skaly vytryskol prameň.

„HURÁ!“ šťastne sme zvolali.“

KAPITOLA 3

Dedina s tradičnou múdrosťou

„Všetko, čoho sa voda dotkla, nadobudlo svoje pôvodné farby. Sledovali sme tú scénu a naše srdcia sa naplňali radosťou. Boli sme na správnej ceste!

„Panebože, Slimáčica, videla si to? Zachránili sme údolie! Poďme to povedať dospelým!“ zvolala Anita.

„Len pomaly, nebude to také ľahké! Zdravé životné prostredie je dôležité, aby údolie prekvitalo, ale nie je to všetko. Máme ešte pred sebou dlhú cestu a potrebujeme odpovede na veľa otázok!“

„Čo ešte potrebujeme?“ spýtal sa Ettore.

„To čoskoro zistíme. Ako ste sami povedali, musíme sa pozerať okolo seba zvedavými očami. A uvidíte, že príroda nám ešte pomôže tak, ako nám pomohla teraz.“

„Ale tu všetko vyzerá rovnako!“ vykrikla Anita.

„Raz ráno na svitaní som pri jednej zo svojich dlhých ciest do školy počula dva jelene, ako sa rozprávajú o dedine, v ktorej sa stále zachováva tradičná múdrosť. Teraz je asi ponorená vo Veľkej sivote, to však neznamena, že ju nemôžeme nájsť!“ povedala som, aby som ich posmelila.

„To je úžasné, ale ako sa tam dostaneme?“ povedal Ettore neveriacky.

„Príroda nás tam sama zavedie. Stačí, keď ju o to poprosíme.“ „PRÍRODA, UKÁŽ NÁM CESTU DO DEDINY S TRADIČNOU MÚDROSTOU!“ prikázal Ettore, ale nič sa nestalo.

„Možno by si mal požiadať o čosi zdvorilejšie,“ poradila som mu.

„Prosíme ťa, pani Príroda, mohla by si nám ukázať cestu do dediny s tradičnou múdrosťou?“ skúsila Anita.

V tej chvíli začal okolo nás šťastne krúžiť malý vtáčik s pestrofarebným perím a volal nás medzi husto rastúce stromy v lese.

„Príroda je všemocná!“ zvolal Ettore ohromene.

„Áno, a ako vidíš, stačí k nej byť trochu milý.“

„Vydali sme sa za šťastným vtáčím štebotaním, až sme po chvíli vyšli z lesa a ocitli sme sa na dlhej, rovnej ceste. Po oboch stranách cesty sa týčili vysokánske stebľá kukurice, ktoré nám zakrývali výhľad. Keď sme si už-už mysleli, že sme sa stratili, prišli sme do malej dedinky. Bola to dedinka, ktorú sme hľadali.“

„Domy v nej boli pekné, ale bezfarebné, rovnako ako tváre dedinčanov, ktorí sa prechádzali po uliciach. Na jednom z prvých domov v dedine visela zaprášená tabuľka: ‚V Dedine s tradičnou múdrosťou sa uchovávajú vedomosti, tradície a kultúra jej spoločenstva. Vždy sú tu vítaní všetci, čo sa chcú dozvedieť viac, musia si však so sebou priniesť tie správne otázky.‘“

Ako sme miestnym obyvateľom postupne kládli tie správne otázky, ich tváre sa začali naplňovať farbami. Roľníkova kockovaná košeľa bola znovu červeno-modrá a kuchárov plášť snehobiely. Domy však boli stále sivé... Bolo treba urobiť ešte niečo!

KAPITOLA 4

Kúsok jablka

„Správny smer na našej ceste nám ukázal dedinský kuchár. Keď sme sa mu poďakovali a chystali sme sa rozlúčiť, podal nám uzlíček. „To pre prípad, že by ste dostali hlad,“ povedal.“

„Kráčali sme niekoľko minút, keď sa ma Ettore opýtal: ‚Slimáčica, a kam ideme teraz?‘“

„To netuším, šla som za vami.“

„Ty si šla za nami, a my sme šli tam, kam ty. Kam ideme?“

„Je tu len jedna cesta, musí niekam viesť,“ povedala som.“

„Teraz sme namiesto hustého kukuričného poľa, cez ktoré sme prišli do dediny, kráčali cez jabloňový sad. Aj ten bol obrovský, všetky stromy v ňom rástli nahusto a všetko bolo sivé. Išli sme celú večnosť, ale krajina okolo nás sa ani zamak nezmenila. Jednotvárnosť napokon prerušil vysoký strom so svetlozelenými listami. Bol to obrovský starý dub, ktorý sa majestátne vypínal uprostred lúky. „Pozrite sa! Môžeme vyliezť na vrchol stromu, aby sme mali lepší výhľad,“ povedal Ettore.“

„Áno, poďme,“ povedala Anita opatrne.“

„Vedela som, čo je to za strom, a tiež, že naša cesta sa chýli ku koncu. Teraz to už bolo iba na mojich malých priateľoch.“

„Pozrite sa, na kmene je vyrytý nápis!“ zvolala Anita. Nikdy sa neprestávajú pozeráť na svet okolo seba“

zvedavými očami, prečítala nahlas. „To je predsa naše motto!“

„Vedela som, že to dokážete!“ povedala som spokojne.

„Ak si to vedela, prečo si nám nič nepovedala?“

„Moja rýchlosť ma naučila, že nie je dôležité, aby sme sa dostali do cieľa ako prví, ale to, čo sa na ceste k nemu naučíme.“

„A čo teraz?“ opýtal sa Ettore neisto.

„Ty si to stále nepochopil, Ettore?“ zvolala Anita veselo. „Spýtame sa prírody!“

„A ako to povedala, tri razy zaklopala na kmeň. KLOP... KLOP... KLOP...“

„Na strome sa zjavili obrysy tváre starej ženy.“

„Ahoj, Slimáčica, som rada, že ťa znovu vidím. Koho si mi to priviedla?“

„Podťe deti, neostýchajte sa. Predstavte sa panej,“ povedala som im povzbudivo.

„Mhm... Teší ma, pani Dubová. Ja som Ettore.“

„A ja som jeho sestra Anita.“

„Ste veľmi statoční, že ste sa dostali až sem! Znamená to, že ste pochopili, aké sú životné prostredie a kultúra dôležité. Sú to dve základné zložky, vďaka ktorým je Údolie archy také jedinečné. Niečo však stále chýba!“ povedala pani Dubová.

„Čo by to tak mohlo byť...“

„Neviem, možno...“

„Je mi to ľúto, ale nič mi nenapadá!“ povedala Anita po chvíli.

„Daj nám nejakú pomôcku!“ poprosil Ettore.

„Viem, že ste v dedine niečo dostali,“ poradila im pani Dubová.

„Spomenuli sme si na uzlíček, ktorý nám daroval láskavý kuchár, a prvý raz odvtedy sme ho zvedavo otvorili. Našli sme v ňom niekoľko jabĺk, ktoré vyzerali úplne inak ako tie, čo sme dovtedy videli. Boli malé a guľaté, ale ploché navrchu a naspodku, slamovo žlté s jemným nádychom červenej. „Vyzerajú chutne,“ povedala Anita.“

„Na čo teda čakáte? Ochutnajte ich! A povedzte mi, ako chutia, nech sa aj vo mne prebudia moje dávno zošúverené chuťové poháriky,“ zvolala pani Dubová.“

„A tu zrazu, po niekoľkých zahryznutiach...“

„Sú vynikajúce, veľmi chutné!“ povedal Ettore vzrušene.

„Anita a Ettore začali podrobne opisovať svoj nový objav a ako postupne ochutnávali jablká, sivý jabloňový sad začal miznúť a na jeho mieste začali kde-tu vykukovať roztrúsené stromy, obťažkané takými istými jablkami, aké jedli deti.“

„Čo sa to deje?“ spýtala sa Anita v úžase.

„Na tejto lúke predtým rástli jablone s takými jablkami. Dedina s tradičnou múdrosťou si starostlivo uchovala spomienku na ne... podmienkou však bolo, že musí prísť niekto, kto ocení ich chuť!“ vysvetlila pani Dubová.“

„Životné prostredie, kultúra a chuť: to všetko sa musíme snažiť pochopiť svojimi zvedavými očami, ak nechceme, aby naše jedinečné údolie upadlo do zabudnutia,“ povedala Anita.

„Máš pravdu, moja milá, ale na to, aby sa to podarilo, potrebujeme všetkých!“

„To bude ťažké,“ zažartoval Ettore. „Prešli sme celú tú dlhú cestu, a pritom sme netušili, že stačí zaklopať u kuchára v Dedine s tradičnou múdrosťou a poprosiť ho, aby nám ponúkol niečo chutné.“

„A to ešte neviete, že na vás čaká ďalšie prekvapenie. Na spiatočnej ceste uňho zaklopte,“ povedala pani Dubová a sprisahanecky žmurkla.

„Hurá! Milujem prekvapenia!“ radostne vykrikla Anita.

„Nuž, na čo ešte čakáte? Utekajte!“ povedala pani Dubová a zamávala nám na rozlúčku.

„Anita si všimla, že váham, a spýtala sa ma: „Slimáčica, prečo tu ešte stojíš? Pod', ideme!“

„Ja som už doma, ty moja hrdinka,“ odvetila som.“

Po tejto vete sa deti zahľadeli na Matku Slimáčicu s dokorán otvorenými ústami. Rozhliadali sa okolo seba. Takže to bol tento Veľký dub? Matka Slimáčica, vidiac všetky nevyslovené otázky v detských očiach, sa rozhodla porozprávať im koniec príbehu. „Anita a Ettore ma potom často navštevovali a vždy sedeli tam, kde teraz vy. Začali si sem vodiť aj priateľov a môj hlas čoskoro poznali všetky spoločenstvá v Údolí archy. Ako dávno sa to všetko stalo? Ktožehovie... Už tomu rozumieš, Mário? Hrdinovi nemusíme hľadať v ktovieakých iných svetoch. Hrdinami svojej zeme môžeme byť my sami. Často stačia iba malé skutky.“

Matka Slimáčica dorozprávala svoj príbeh a usmiala sa na svojich malých poslucháčov. Dobre vedela, že sa v najbližších dňoch vrátia s ďalšími otázkami. Všetky deti vstali, rozlúčili sa a radostne sa rozbehli hrať na lúku. Všetky... okrem Mária, ktorý k nej placho pristúpil a opýtal sa: „Matka Slimáčica, sme stále priatelia, však?“

„Samozrejme, že sme priatelia, môj malý. Zvedavosť je predsa výsadou mladých... ale nikdy mi už nepripomínaj, aká som stará!“

